

доходов слою населения пользуются равными социальными возможностями (подражание закону Янте)¹, а общественные отношения ценятся значительно выше родственных, которые часто служат основой для злоупотребления властью (непотизм, фаворитизм, коррупция).

Дополнительным преимуществом Норвегии является ее принадлежность к обществам с порядками открытого доступа (по Д. Норт [1]), которые характеризуются: политическим и экономическим развитием на основе конкуренции; адаптивной эффективностью; экономикой, минимально страдающей от отрицательного роста на протяжении длительного периода времени; сильным и динамическим гражданским обществом с огромным количеством разнообразных организаций, масштабным общественным сектором, качественными общественными благами и децентрализованным правительством; распространением безличностных социальных взаимоотношений; верховенством права, защитой прав собственности, справедливостью и равенством. Украина, к сожалению, пока не эволюционировала к таким порядкам и относится к государствам с порядками ограниченного доступа: медленно растущая экономика, чувствительная к потрясениям; политическое устройство, которое не основано на общем согласии граждан; относительно небольшое количество организаций; неэффективный общественный сектор и централизованное правительство; доминирование социальных взаимоотношений, организованных с помощью личных связей, включая различные привилегии, социальные иерархии, законы, применяемые не ко всем одинаково; незащищенные права собственности и отрицание равенства. Такой порядок непременно приводит к неэффективным институтам и возрастанию расходов на контроль и насилие.

Таки образом, в условиях дефицита системного доверия и противоречивости существующих формальных норм и правил в Украине, как и во многих странах с формирующимися рынками, происходит блокада официально декларируемых институтов и официальных взаимодействий. Данное обстоятельство неизбежно приводит к коррупционным взаимодействиям, ставшим своеобразным индикатором неэффективности институциональных преобразований. Поэтому для того, чтобы сформировать благоприятные институциональные ожидания в тех странах, где имеются довольно «слабые» институты, во-первых, следует увеличить прослойку среднего класса, который заинтересован в улучшении институтов и, во-вторых, необходимо уменьшить стимулирование поведения, которое отклоняется от желаемого («проблема фрирайдера», коррупция, «диссертационная ловушка» и т.п.). Переход от обществ ограниченного доступа к обществам открытого доступа — длительный и болезненный процесс, зависит как от элит, так и от институтов гражданского общества, и может занять в условиях Украины от 50 до 100 лет.

Литература

1. A Conceptual Framework for Interpreting Recorded Human History / D.C.North, J.J.Wallis and B.R.Weingast // NBER Working Paper. — 2006. — No.12795.

УДК 330.341.1

Олена КОМЧАТНИХ *

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES OF UKRAINE

***Анотація.** Проведено аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств, визначено роль фінансування в інноваційному розвитку економіки, запропоновані заходи щодо забезпечення підвищення конкурентоспроможності національної економіки.*

***Аннотация.** Проведен анализ инновационной деятельности промышленных предприятий, определена роль финансирования в инновационном развитии экономики, предложенные меры по обеспечению повышения конкурентоспособности национальной экономики.*

***Abstract.** The analysis of innovative activity of industrial enterprises, certainly role of financing in innovative development of economy, offered measures on providing of increase of competitiveness of national economy.*

¹ Закон Янте (Janteloven) — сформулирован в 1933 г. датским писателем А. Сандемусе в романе «Беглец пересекает свой след». События, описанные в произведении, происходят в воображаемом городе Янте, жители которого проживают в равенстве, которое гарантирует комплекс неписаных правил (1. Не думай, что ты особенный. 2. Не думай, что ты в том же положении, что и мы. 3. Не думай, что ты умнее нас. 4. Не хвались тем, что ты лучше нас. 5. Не думай, что ты знаешь больше нас. 6. Не думай, что ты важнее нас. 7. Не думай, что ты хорошо что-то умеешь делать. 8. Не смейся над нами. 9. Не думай, что нам есть до тебя дело. 10. Не думай, что ты можешь нас чему-то научить). Любая попытка их нарушить карается общественным презрением.

* КОМЧАТНИХ Олена Вікторівна / Елена КОМЧАТНЫХ / Olena KOMCHATNYKH — асистент кафедри «Економіка», Національний транспортний університет, e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net

Сьогодні науково-технічний прогрес, основою якого є інноваційна діяльність, перетворюється на вирішальний фактор соціально-економічного розвитку країни і відіграє провідну роль у вирішенні економічних, екологічних, соціальних і культурних завдань. Недооцінка його ролі загрожує швидкою втратою позицій на світовому ринку, спадом виробництва, банкрутством підприємств і переходом виробничих проблем у соціально-економічні й політичні. Не зважаючи на це, інноваційна діяльність в Україні на сьогоднішній день характеризується структурною деформованістю, інституційною неповнотою, неузгодженістю та незбалансованістю технологічних, економічних і соціально-ціннісних аспектів.

За даними Держстату України [5] кількість промислових підприємств та організацій України, що займалися інноваційною діяльністю у 2014 р., становила 1609 підприємств, або 16,1 % від усіх обстежених промислових підприємств. У 2013 р. цей показник становив 16,8 %. Інноваційну діяльність щороку припиняють близько сотні промислових підприємств. Чинниками, які насамперед перешкоджали здійсненню інноваційної діяльності, були вартісні, а саме: нестача власних коштів, великі витрати на нововведення, недостатня фінансова підтримка держави, високий економічний ризик, тривалий термін окупності нововведень. Також заважала недосконалість законодавчої бази, відсутність попиту на продукцію та кваліфікованого персоналу [1].

Серед регіонів найбільша частка інноваційно активних підприємств припадає на економічно та промислово розвинуті регіони: м. Київ (21,7 %), Херсонську (24,2 %), Запорізьку (22,9 %), Івано-Франківську (22,8 %), Харківську (22,4) та Миколаївську (19,9) області.

Важливим фактором, який визначає стан інноваційної діяльності в країні, є її фінансування. Фінансування інноваційної діяльності виступає складовим елементом фінансової політики держави. Вона має забезпечити створення необхідних передумов для збереження та розвитку науково-технічного потенціалу країни, швидкого й ефективного впровадження новинок у всі галузі економіки, забезпечення його структурно-інноваційної перебудови [2]. В багатьох країнах держава бере на себе від 20 до 50 % національних наукових витрат. Для фундаментальних досліджень зазначений показник набагато вищий (від половини до 2/3). Частка витрат на науку в загальній сумі витрат державного бюджету порівняно невелика, і в останні 20 років стабільно утримується на рівні, наприклад, у США 6—7 %, у Японії — 4—5 % [3].

На технологічні інновації у 2014 р. 1206 підприємств витратили 7,7 млрд грн (у 2013 р. — 1337 підприємства і 9,6 млрд грн). У 2014 р. частка витрат на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення порівняно з 2013 р. зросла з 58 % до 66,4 %, у той час як витрати на науково-дослідні розробки (далі — НДР) та інші витрати, в числі яких витрати на навчання та підготовку персоналу для розробки та запровадження нових або значно вдосконалених продуктів і процесів, діяльність щодо ринкового запровадження інновацій та інші роботи, пов'язані зі створенням і впровадженням інновацій, скоротилися відповідно до 15,9 % і 17,6 %. Частка витрат на придбання інших зовнішніх знань (нових технологій) залишається досить низькою (0,6 %) [5].

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишаються власні кошти підприємств — 6540,3 млн грн (або 85,0 % загального обсягу витрат на інновації). Кошти державного бюджету отримали 9 підприємств, місцевих бюджетів — 12, загальний обсяг яких становив 349,8 млн грн (4,6 %); кошти вітчизняних інвесторів отримали 6 підприємств, іноземних — 11, загалом їхній обсяг становив 146,9 млн грн (1,9 %); кредитами скористалося 39 підприємств, обсяг яких становив 561,1 млн грн (7,3 %) [5].

Зважаючи на те, що джерелом власних коштів підприємств, що спрямовуються на інноваційну діяльність, є прибуток, стає зрозумілою причина низького рівня інноваційної активності. Більшість підприємств працює збитково, а ті, що отримують прибуток, не поспішають ним ризикувати, адже інноваціям притаманний високий рівень ризику. Саме тому для розвитку інноваційної діяльності доцільно активно розвивати банківський сектор у частині залучення цільових інвестицій, вигідного вкладення вільних фінансових коштів підприємств, фінансування перспективних науково-технічних досягнень. Адже частка банківського сектору в фінансуванні інновацій є занадто низькою [3].

Недостатній рівень фінансового забезпечення інноваційної діяльності є однією з причин низького рівня інноваційної активності вітчизняних промислових підприємств. Про це також свідчать показники обсягів реалізованої інноваційної продукції в Україні. У загальному обсязі промислової продукції в 2014 р. її частка лише 2,5 % [5]. Також спостерігається безупинне зниження рівня наукомісткості вітчизняної продукції. Як наслідок, вітчизняна продукція стає дедалі менш конкурентоспроможною, а в експорті збільшується частка мінеральної сировини і продукції первинної переробки.

Отже, на сьогодні в Україні рівень розвитку інноваційної діяльності є недостатнім і існує необхідність у розробленні заходів для піднесення інноваційної активності вітчизняних суб'єктів господарювання.

Для пошлявлення рівня інноваційної діяльності в країні необхідно створити в державі справді сприятливий інноваційний клімат, задіяти всі необхідні механізми та стимули для підвищення зацікавленості виробничої сфери у впровадженні наукомістких технологій. Для реалізації зазначеного необхідно:

- збільшити фінансове забезпечення інноваційної діяльності в країні;
- створити сприятливі умови для інвесторів та забезпечити політичну стабільність в країні;
- запровадити нові мотиваційні механізми інноваційного процесу;
- вдосконалити нормативно-правову базу державного регулювання та стимулювання інноваційної сфери;
- розширити міждержавне співробітництво в галузі наукових розробок та інноваційної діяльності.

Реалізація запропонованих напрямків розвитку інноваційної діяльності в Україні дасть змогу значно підвищити рівень інноваційної активності промислових підприємств, стабілізувати прискорений процес оновлення виробництва, ефективно використовувати внутрішні та залучені зовнішні інвестиції на інноваційну діяльність.

Література

1. Висоцька І. Б. Стан та проблеми інноваційної діяльності промисловості України / І.Б. Висоцька // Наук. вісник НЛТУ України. — 2012. — №18.10 — С. 279 —285.
2. Економіка й організація інноваційної діяльності : підручник / О. І. Волков, М. П. Гречан та ін. ; під ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. — К. : ВД «Професіонал», 2004. — 960 с.
3. Єпіфанова І.Ю. Аналіз фінансового забезпечення інноваційної діяльності вітчизняних підприємств у сучасних умовах / І.Ю. Єпіфанова // Вісник національного університету «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». — 2012. — № 722. — С. 65—70.
4. Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід. Монографія / Денисенко М.П., Михайлова Л.І. — Суми: ВТД «Університетська книга», 2008 — 1050 с.
5. Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2014 році» [Державна служба статистики України]. — К: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2015. — 255 с.

УДК 629.113 07 (07)

Владислав КОШАРНИЙ*

ОЦІНКА ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

ОЦЕНКА ТУРИСТИЧЕСКОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ РЕГИОНА ПРИ ВНЕДРЕНИИ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА

ASSESSMENT OF THE TOURISM ATTRACTIVENESS OF A REGION WITHIN THE FRAMEWORK OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP

***Анотація.** Для забезпечення ефективного розвитку туристичної галузі України необхідно залучення нових інвестицій. Для цього необхідно проводити оцінку туристичної привабливості регіону. В даний час не існує єдиної методики для оцінювання туристичної привабливості території. Тому дана проблема залишається актуальною. Нами запропоновано один з методів вирішення цієї проблеми, а саме за допомогою метода Дельфі.*

***Аннотация.** Для обеспечения эффективного развития туристической отрасли Украины необходимо привлечение новых инвестиций. Для этого необходимо проводить оценку туристической привлекательности региона. В настоящее время не существует единой методики для оценки туристической привлекательности территории. Поэтому данная проблема остается весьма актуальной. Нами предложен один из методов решения данной проблемы, а именно при помощи метода Дельфи.*

***Abstract.** To ensure the effective development of tourism industry in Ukraine need to attract new investment. This requires evaluate tourist attractiveness of the region. Currently there is no single methodology for assessing tourist attractiveness. Therefore this problem remains very topical. It can be solved using the Delphi method proposed below.*

* КОШАРНИЙ Владислав Олександрович / Владислав КОШАРНЫЙ / Vladislav KOSHARNYI - аспірант Національного транспортного університету, e-mail: vakosharnyi@gmail.com